

GAZETA TRANSILVANIEI

Abonamentul: pentru Austro-Ungaria pe un an 24 cor.; pe 1/2 an 12 cor.; pe 3 luni 6 cor., pentru România și streindtate pe un an 40 lei; pe 1/2 an 20 lei.

ZIAR POLITIC NAȚIONAL.

Apare seara, în fiecare zi de lucru.

Redacția și administrația: Strada Prundului Nr. 15. Inseeratele se primesc la administrație. Prețul după tarif și învoială Manuscrisele nu se înapoiază. TELEFON Nr. 226.

Situația în Balcani.

În jurul demersului împătritei înțelegeri.

Este evident că declarația de războiu a Italiei către Turcia a slăbit oarecum importanța atitudinii Statelor Balcanice și că, după toate probabilitățile Puterile Cuadruplei Înțelegeri nu mai atribuiesc aceeași valoare ca mai înainte participării Bulgariei la cucerirea Dardanelor și prin urmare nici tratativelor pentru concesiunile ce urmau să fie consimțite de celelalte State către Bulgaria. Este totuși greu de expus până în ce măsură merge aceasta slăbire de interes și dacă este definitivă sau provizorie. Aceasta atârână și de intensitatea și de promptitudinea concursului efectiv ce l-ar putea da Italia operațiilor din Dardanele, ceea ce pentru noi este un factor necunoscut deocamdată. Se vorbește de 200.000 de oameni în afară de o mare parte a flotei italiene, însă cifra aceasta pare cam exagerată, având în vedere nevoile italienilor în ofensiva lor contra Austro-Ungariei pe uscat și în Adriatică. Cert e că până în acest moment depeșile nu ne vorbesc despre nici un fel de expediție italiană în Dardanele, deși declarația de războiu s'a produs de o săptămână.

O indicație că s'a produs o momentană slăbire în demersurile Cuadruplei pe lângă Statele balcanice, o avem în declarațiile făcute de d. Venizelos unor ziariști, declarații pe care »Le Messager d'Athènes« le rectifică în sensul următor: »că în ceasul de față nu poate fi vorba pentru Grecia de a eși din neutralitate mai ales că nici nu i se cere această«.

Dacă declarațiile primului ministru al Greciei sunt exacte, și nu avem nici un motiv să ne îndoim, votul Camerei sârbe pierde mult din importanța lui, pentru că la Sofia cercurile conducătoare și-au formulat precis punctul de vedere: întâi întreaga Macedonia și pe urmă eșirea din neutralitate. Prin urmare chiar dacă am presupune că d. Pasiel, acoperit de votul de încredere al Scurștinei, ar consimți la toate pretențiile Bulgariei, ceea ce este problematic, încă nu s'ar putea obține concursul Bulgariei.

Dar în privința curentelor din Serbia este de semnalat un articol al ziarului »Sirbska Zastava« organ al partidului național sârb, articol foarte agresiv pentru Bulgari și franc ostil oricărei concesiuni teritoriale din partea Serbiei. În acest articol se spune că se cere Serbiei să cedeze Macedonia »ne-

recunoscătorilor dela Adrianopole«, »asasinilor dela Bregalnița«, »ștâlharilor dela Valandovo« ceea ce »nu se întâmplă niciodată!«.

În aceeași ordine de idei, nu e fără interes să semnalăm aici ca titlul de document, și ca o curiozitate a vremurilor prezente combinația pe care o destăinuiește »Berliner Zeitung am Mittag« și după care d. Pasiel ar fi semnat cu prințul Trubetzko un tratat de contra-asigurare, după care Serbia cedează de bună voie Bulgariei zona contestată în Macedonia, însă Cuadrupla Înțelegere garantează, că după luarea Constantinopolului să restituie Serbiei acea zonă cu dobândă, aceasta ca pedeapsă pentru Bulgaria că a ținut în loc atâta-timp acțiunea Cuadruplei Înțelegeri.

Menționăm destăinuirea ziarului german sub toate rezervele, bine înțeles, însă nu e mai puțin adevărat că, așa cum se prezintă lucrurile, planul Cuadruplei de a câștiga concursul Bulgariei pe socoteala Statelor Balcanice pare a se depărta tot mai mult de cadrul posibilităților, ceea ce ar explica de ce a slăbit acțiunea începută în acest sens.

O lumină mai hotărâtoare în chestiunea aceasta o va arunca de sigur declarația pe care d. Venizelos o va face în Camera grecească, eveniment care e așteptat cu o legitimă curiozitate.

„Chestiunea poloneză“.

Zilele trecute a apărut o broșură a profesorului dr. M. Straszewski, de la universitatea din Cracovia, care poartă titlul »Chestiunea poloneză« (Viena 1915, Editura Comitetului Național Polonez). Ea cuprinde o schițare voluminoasă și critică a istoriei diferitelor chestiuni politice mai importante, cari au preocupat în timpul ultimului veac pe bărbaiții de Stat ai Europei și cari au devenit, în războiul de astăzi, de o palpabilă actualitate.

Foarte caracteristice și demne de reținut sunt conchiziile broșurei d-lui M. Straszewski:

»Ce se va întâmpla cu țările poloneze după război« este o întrebare care se pune de la sine și eu nu o voi ocoli. Din potrivă, am intenția să-i consacru câteva considerațiuni principiale, iar ca punct de plecare îmi va servi numai victoria Puterilor Centrale, de oarece consider numai această eventualitate ca favorabilă și salutară pentru patria mea polonă.

Am accentuat deja că, după un război victorios posibilitatea, ca Polonia să cadă în mâinile Rusiei, trebuie cu totul înlăturată, căci siguranța viitoare a Germaniei și a Austro-Ungariei reclamează categoric o împingere a granițelor rusești spre est.

Nu mă pot opri de a cita cuvintele celui mai mare maestru al politicii germane, ale principelui Bismark, în cari se află exprimat programul pentru Germani, în viitorul cel mai apropiat. El a spus că »o slăbire a Rusiei, care ar face-o incapabilă de a se răzbuna, s'ar putea realiza prin reînțemeierea Poloniei«. Conform acestora, Polonia nu poate rămânea în mâinile Rusiei și astfel se pune chestia ce va deveni această țară.

La această problemă se pot da trei soluții:

1) Regiunile luate dela Rusia se împart între Puterile învingătoare și astfel, avem o nouă împărțire a Poloniei.

2) Din provinciile cucerite dela Ruși, se face un Stat independent, sub sceptrul unuia dintre membrii dinastiei de Habsburg sau de Hohenzollern.

3) Ținuturile desprinses dela Ruși, împreună cu Galția, se întrunesc într'un organism unitar de Stat în cuprinsul imperiului austro-ungar.

Aceste sunt cele trei soluții posibile ale problemei. Chestiunea granițelor, a întinderii și a organizării viitoare formărilor politice unite cu Austro-Ungaria o las nediscuțată, nefiind încă timpul pentru aceasta. Pe mine, mă preocupă numai latura principială a problemei.

Prima dintre cele trei soluțiuni ale chestiunii poloneze constă în împărțirea ținutului polonez cucerit, între Puterile Centrale învingătoare. O asemenea combinațiune nu poate fi caracterizată altfel de, cât ca necorăspunzătoare cu scopul și chiar în cel mai înalt grad, primejdioasă pentru toți cei interesați în cauză. Polonezii se vor vedea înșelați în așteptările lor, după jefuri și suferință îngrozitoare și o astfel fel de dispoziție sufletească a poporului ar putea fi lesne exploatată de către Rusia. Agitații ruse s'ar referi mereu la îmbucătățirea poporului polon, ca rezultat al războiului precum și pe promisiunea unificării sale, conținută în manifestul marelui duce Nicolae și n'ar fi de loc mirare, dacă atari însușiri ar găsi ascultare la un popor nenorocit, înșelat și jignit în simțimintele lui cele mai nobile.

Numai un popor liber, mulțumit, care are de apărut bunurile sale cele mai sfinte, poate alcătui o gardă de apărare în potriva oricărui pericol. Iar polonii cari trăiesc în Germania și Austro-Ungaria încă ar fi prea puțin mulțumiți de o asemenea soluție. El s'au purtat în război, în modul cel mai corect, nu numai din recunoștință și din datorie de cetățeni leali, ci și din speranța că frații lor, cari tânjesc sub jugul ruseesc, se vor bucura în viitor de o soartă mai bună. De altminteri, dacă în astfel de condiții urcarea procentului populației poloneze, atât în Germania cât și Austria, ar fi de dorit și de folos din punctul de vedere al intereselor de State, e o chestiune pe care n'o d'scut.

A doua posibilitate constă, în crearea unui Stat independent, așa

Sprrijiniți puținele școale, cari dau educație practică, viitoarelor mame române!

Zi de Duminecă. O zi păcioasă. Cerul plin de nori grii, din cari din când în când cad stropi rari de ploaie. O moleșală înăbușitoare în aer, pe care numai ploaia care se așteaptă o va putea ridica și va răcori pământul din arșița soarelui de peste zi. Și ce liniște e în sat. Ași pare-căși nici copiii n-au chef de joc.

Căși-va moși stau de vorbă sub un nuc bătrân, de lângă ușa cărciumei lui Glurca (cea mai veche cărciumă din sat) care azi e închisă. Moșnegii nu mai beau, deși — dacă-i adevărat, că românii își caută alinarea durerilor și plăcerilor în beutură — azi mai mult e ori-când ar avea lipsă de alinare, și uitare de dureri. Dar se vede că azi durerile lor e cu mult mai mare, azi le ard sufletele mai amar, ca cum i-ar arde spirital pe plept.

De Ion al Oanei ce se mai aude? De două luni nimic! Sărmanul, ce frumos flor era! — Dar de Gheorghe al Chivei de peste vale? De când s'a dus, nimic. — Păcat de el, frumos bălat!

Oi-că Dinu Leani din Gruet s-ar întoarce. — Acum zace într'un spital. — Ar fi schilod. — Aducă-l Dumnezeu ori-cum.

Intr'un grup de femei și fete, cari pe nesimțite se adunaseră pe aproape de moșnegii, pe locul, pe care în vremuri se întindea hora mare și frumoasă, la mijlocul căreia »Lica« lăutarul se răsfăța în cântece, isbucniră hohote de plâns. — Cine bruma v-aduse aici, le întrebă moș Negrea. — Ia noi, să mai aflăm câte ceva; acasă nu mai auzim nimic, suntem pustii. . . . Și de ce plângeți acum? De cele ce auziram și de-amar și dor de-al noștri! . . .

Privirile tuturor se îndreptară, spre șoseaua goală, albă de praf. — Pe care plecaseră toți al lor. Tot, ce a fost mai frumos, mai mândru'n sat.

Iată vine lelea Stana. — Auzit-ați c-a venit aseară? Cine? Dinu! Dinu Leanei din Gruet? Da! ei.

Cum e, i-ai văzut, e bine? Dar de unde! E alab și galben, amar de el. Cât ce a sosit acasă, i s-a deschis rana dela mână și poate și murea, de nu era acolo Florica popil Vasile. Cum? I-a spălat ea rana cu apă fiartă, i-a pus o aliife și un flăștăr, i-a legat-o

cu pânză curată, albă mâna și i s-a făcut mai bine.

A doua zi Florica s-a dus la Leana, să vadă ce mai face Dinu. Zăcea pe pat și nu mâncașe nimica. Dar când a intrat Florica în casă, s-a ridicat drept în picioare, i-a dat »bună ziua«, ca un domn și a vorbit cu ea nemțește. Un ceas au stat de vorbă. — Biata Leana plânge mereu, că nu știe ce să-i facă cum să-i îngrijească. Tot în ziua aceea i-o trimis Florica lui Dinu, o oală de ciorbă, cu carne de pul. — A mâncat-o Dinu toată, s-a culcat și a dormit bine ca nici-odată.

Iar când a întrebat-o Leana pe Florica ce să facă și cum să facă să-și însănătoșeze bălatul, i-a zis: — Să scoți lada din casă, s-o duci în grădină, să pul pe ea două țoale curate și să așezi pe Dinu pe ele, să zacă peste zi în soare. De mâncare îi voi face eu.

Da să scoți toate sculele și așternutul din odăi, să văruți părșii, să ștergi ferestrele, să speli cu leșie și cu săpun podelele, să faci casa curată, ca un păhar. Dinu ziua să zacă în grădină pe ladă, ear noaptea să doarmă în odăe curată și cu ferestrele deschise.

Când își va rămânea vreme peste

zi, să vii pe la noi, să te iavăț să-i mai faci și dta câte ceva de mâncare.

Bine dșoară fac tot ce zici și cum zici, că vad, că ieși tare cuminte.

Dar spune-mi dșoară, de ce'i așa alb Dinu la față? Ce roșu, mândru era! — De ce?

Căne i-a 'mpușcat dușmanul în braț, i-a curs sânge mult lele Leana și asta i-a slăbit așa tare. Acolo se rănesc mulți de odată, și până să le vie rândul, să'i lege doftorul, pierd sânge mult sărmanii. D-ta de Dinu nu te speria, el a scăpat și se va face bine. A fost bălat voinic, de nu era așa cine știe de se mai întorcea. Dta bucurate că'i vezi acasă, îngrijește de el, cum îți span, eu îi voi lega rana de câte-ori va fi de lipsă, voi veni în toate zilele să'i vad, și'i vom face sănătos!

Bine, dșoara mamei, fac tot! Doamne d-a învățată mai lești! — Unde le-ai învățat toate draga mea, doar nu la doftorie?

Nu lele Leana, acolo nu ajungem așa ușor.

Le-am iavățat aici, mai aproape, la »Școala de menaj și industrie casnică« din Brașov.

Acolo cine vrea poate învăța multe lucruri bune și frumoase! — Ce bine ar fi dacă pe lângă mine ar fi aici la noi în sat încă două trei, cari să fi învățat ceva. — Pe când vor veni și ceilalți... Și ochi Florichii se umplură de lacrimi, doar și ea aștepta pe unul să se reîntorcă, — ori-cum.., numai să se reîntorcă...

Exemplul de mai sus, dat de o elevă a »Școlii noastre de menaj« m-a îndemnat a scrie câteva șire și a da astfel îndemna și celorlalte eleve ale »Internatului Reun. fem. rom. din Brașov«, a se afirma și a pune în practică cunoștințele teoretice de cari se împărtășesc în decursul anilor, cât cercetează școala și pe cari cunoștințe din an în an le sistemăm cât se poate în folosul vieții practice.

La »Școala de menaj și industrie casnică« împreună cu Internat a Reun. fem. rom. din loc, se propun afară de limba și literatura română, maghară și germană și Chemie culinară, Contabilitate și Higienă. Și oară de ce cunoștințe ar avea lipsă mai mare, în zilele de azi, o femeie, dacă nu de cunoștințe igienice? Cei mai mare dușman și cea mai sigură pledecă a răspândirii boi-

